

Kohti parempia päätöksiä

Tietojohtamista Tampereella 25 vuotta

TEKSTI: PASI HELLSTEN JA
JUSSI MYLLÄRNIEMI

Tietojohtamisen koulutusohjelma perustettiin Tampereen teknilliseen korkeakouluun vuonna 1999, ja nykyisen Tampereen yliopiston koulutusohjelma juhlii tänä vuonna 25-vuotista taivaltaan. Vaikka ala on neljännesvuosisadassa kehittynyt, perusta on pysynyt: tiedon tarve ja päätöksenteon parantaminen. Alan ammattilaisille on tarvetta, ja tietojohtamisen opiskelijat ovatkin työllistyneet hyvin.

Tietojohtamisen koulutusta Tampereella 25 vuotta

Tutkinto: Tietojohtaminen, tekniikan kandidaatti ja diplomi-insinööri

Tutkinnon perustamisvuosi: 1999

Valmistuneita diplomi-insinöörejä vuodesta 2003 alkaen: 620

Valmistuneita diplomi-insinöörejä vuonna 2023: 51

Aloituspaiikat syksyllä 2024: 70 (TkK ja DI yhteensä)

Yksikkö ja tiedekunta: Tietojohtamisen yksikkö,
Johtamisen ja talouden tiedekunta

Henkilöstöä: n. 50

**On tarvetta oikealle tiedolle,
oikeassa muodossa, oikeaan
aikaan, oikealle tarvitsijalle.**

TIEDOLLA JOHTAMINEN on tunnistettu tärkeäksi oikeastaan aina, ja se mainitaan myös Suomen vuoden 2024 hallitusohjelmassa. Vaikka yhtä virallista ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää tiedolla johtamiselle ei taida olla, joka tapauksessa kyse on tietoresurssin hyödyntämisestä. Tiedolla johtaminen on toinen puoli hervantalaisesta näkemyksestä tietojohdamisesta, toinen puoli koostuu tiedon johtamisesta.

Tietojohdamista on opetettu yliopistotasolla Tampereella 25 vuoden ajan. Tänä aikana kenttä on kehittynyt melkoisesti. Vuosituhannen vaihteessa integroidut tietojärjestelmät olivat edelleen nousussa ja toiminnanohjausjärjestelmät (*ERP, enterprise resource planning*) olivat käytännön esimerkki niistä. Tiedon määrä oli nykysilmin katsottuna maltillinen, eikä muun muassa sosiaalisesta mediasta juurikaan puhuttu.

Nyt neljännesvuosisata myöhemmin ERP:t ovat edelleen mukana kuvassa kehittyneinä ja monipuolistuneina ja pilvikin on tullut mukaan kuvaan. Tiedon määrä lisääntyy räjähdysmäisesti, ja sosiaalinen media ottaa jo seuraavia kehitysaskeleitaan, esimerkiksi metaversumin myötä. Yhteistä nykypäivällä ja menneellä on se, että tietyt tiedon ja tiedonhallinnan peruseriaatteet ovat pysyneet karkeasti ottaen samoina: on tarvetta oikealle tiedolle, oikeassa muodossa, oikeaan aikaan, oikealle tarvitsijalle.

Neljännesvuosisataisen tutkinto-ohjelmamme peruskurssillakin tulee esiin 2400 vuoden takainen Platonin määritelmä siitä, mistä tässä kaikesta on kysymys: tiedosta, joka on hyvin perusteltu tosi uskomus. Yleensäkin tietojohdamisessa lähdetään liikkeelle olemassa olevan, hyvin perustellun ja faktoihin nojaavan tiedon johtamisesta. Uutta tietoa saadaan esimerkiksi havainnoimalla, kokeilemalla ja tietoa yhdistelmällä, ja sitä johdetaan pääasiassa inhimillisessä vuorovaikutuksessa sekä päätelemällä. Tietojohdamisessa on pitkälti kyse tiedon hallinnasta sekä käytettävissä olevan tiedon hyödyntämisestä.

Tietoon pohjautuvan päätöksenteon parantaminen keskiössä

Vaikkakin tietojohdamisella on jo pitkät perinteet sekä Tampereen yliopistolla että Suomessa ylipäänsä, kyseessä on suhteellisen nuori tieteenala, mikä näkyy käytettävien käsitteiden moninaisuutena ja ehkä jopa ajoittaisena sekavuutena. Liiketoimintatiedon hallinta, tiedolla johtaminen ja analytiikka keskittyvät toimintatapoihin, joilla jalostetaan ja hyödynnetään käytössä olevaa tietoa (ml. data ja informaatio) päätöksenteon tueksi, mikä vähentää tiedon puutteeseen liittyvää epävarmuutta ja helpottaa tiedon paljouden tulkintaa. Tietämyksen hallinnan keinoin voidaan

Tietojohdamisen koulutus Hervannassa alkoi vuonna 1999.

Kuva: Marko Kallio / Skyfox / Tampereen yliopisto.

tarkastella ja johtaakin aineettomampaa pääomaa sen kolmen osa-alueen kautta, joita ovat inhimillinen, rakenne- ja suhdetäyttö.

Jokaisessa edellisistä tapauksista päätöksenteon parantamisen voidaan sanoa olevan aivan tietojoh- tamisen keskiössä. Mitä edellisellä yksityiskohtai- semmin kulloinkin tarkoitetaan, riippuu pitkälti näkökulmasta, josta asiaa tarkastellaan tai toimintaa kehitetään.

Tieto, josta emme tiedä

Palataan vielä Platonin määritelmään tiedosta. Entä jos meillä ei ole tiedossa, mitä tietoa on olemassa tai tieto on meille vierasta kaiken tietotulvan keskellä? Tai jos käsityksemme tiedon oikeellisuudesta muuttuu saadessamme perusteluita, jotka esittävät tarkastelun kohteen uudessa valossa?

Esimerkiksi avoimen datan tai big datan hallin- taan ja johtamiseen on keinoja lähtien tietotarpeiden määrittelyistä sekä monipuolisista tietoteknisistä työkaluista. Mutta miten toimitaan meille tunte- mattoman ja katveeseen jääneen datan, dark datan, osalta? Nykyään käytössä olevat työkalut, tietojär- jestelmät, keräävät valtavasti dataa ja säilövät sitä tietovarantoihinsa. Läheskään kaikkea kerättyä dataa ei kuitenkaan käytetä. Miten toimimme meille vielä merkityksettömän ja jopa tuntemattoman tiedon osal- ta, jota emme vielä välttämättä osaa liittää mihinkään tiettyyn asiayhteyteen?

Päätöksiä parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella

Tietojoh- tamisessa opetetaan, että päätöksenteko perustuu moninaiseen käsitykseen tiedosta. Voisi kenties sanoa, että päätöksiä on aina tehty parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella. Päätöksente- ko voi perustua faktoihin, kokemukseen, uskomuksiin tai ”mutuun”, vaikka pääskysen lentoon. Taustalla voi myös olla päätöksentekijän ideologia.

Tietojoh- tamista haastaa edelleen tiedon moninaisuus ja paljous. Toimintaympäristömme jatkuva muutos aiheuttaa haasteita tiedon lähteelle ja tiedon käsitte- lylle, mutta myös tiedon käsitteelle. Käyttämämme työkalut voivat toki auttaa, mutta vain tietyn verran, puhumattakaan siitä, että niitä pitää tietenkäin osata käyttää. Edelleen on tilausta osaaville ammattilaisille, jotka ymmärtävät laajoja kokonaisuuksia, sopeutuvat kenties paremmin muuttuviin olosuhteisiin ja osaavat ryhtyä ratkomaan visaisia ongelmia tiettyssä ajan- hetkessä ja tilanteessa. Valmiudelle oppia jatkuvasti jotakin uutta on tämän takia tarvetta.

Tampereella haaste on otettu hyvin vastaan. Ylpeänä voimmekin todeta, että tietojoh- tamisen opiskelijat työllistyvät lähes sataprosenttisesti ja päätyvät mitä monipuolisimpiin työtehtäviin usealle eri alalle.

Syksyllä juhlimme tietojoh- tamisen yhteistä nel- jännesvuosisataa Tampereella ja samalla toivottavasti pohdimme myös tietojoh- tamisen ja tiedon käsitteen tulevaisuutta. Juhlapäivä on 22.10. ja haluaisimme kutsua myös sinut mukaan Tampereelle! ■

Pasi Hellsten, Tkt, on yliopistonlehtori Tampereen yliopiston tietojoh- tamisen yksikössä ja tietojoh- tamisen dosentti Turun yliopistossa. Hellsten on ollut mukana tamperelaisen tietojoh- tamisen kehityksessä sen alusta lähtien. Hellstenillä on taustalla lukuisia tutkimushankkeita, opintojak- soja ja ohjattuja opinnäytetöitä sekä yliopiston ul- kokuolisia tilauksia.

Jussi Myllärniemi, DI, on yliopisto-opettaja Tam- pereen yliopiston tietojoh- tamisen yksikössä. Opetus-, tutkimus- ja julkaisukokemusta tieto- joh- tamisen alalta Myllärniemellä on kahdenkym- menen vuoden ajalta.

Mihin tietojoh- tamisen opiskelijat työllistyvät?

Tyypillisiä tehtäväaloja: johto- tai esimiestehtävät; suunnittelu-, kehitys tai hallintotehtävät; tietohallinnon tehtävät; erilaiset konsultointitehtävät

Ammattinimikkeitä: liiketoimintajohtaja, toimitusjohtaja, kehittämisjohtaja, johtava asiantuntija, projektipäällikkö, tietohallintopäällikkö, henkilöstöpäällikkö, tietoarkkitehti, liikkeenjohdon konsultti, data engineer, data-analyytikko, business analyst, tutkija

Lähde: yliopistojen uraseurantakyselyt 2017–2022 (töissä.fi), tietojoh- tamisen alumnikyselyt 2022